

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"ประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน" เป็นระบบการปกครองที่ยึดหลักการที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของประเทศ เป็นระบบการปกครองที่ยกย่องคุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์ ตลอดจนหลักของเหตุผล และการใช้เสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครองประเทศ¹

ความหมายของประชาธิปไตย (democracy) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่ใช้ในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีนักวิชาการให้ความหมายแตกต่างกันมากมาย ความหมายดั้งเดิมที่สุดมีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีก เพราะชาวกรีกเป็นพวกแรกที่เริ่มใช้คำนี้ ซึ่งหมายถึงรูปการปกครองที่ประชาชนทั้งหมดมีสิทธิที่จะตัดสินชี้ขาดปัญหาบ้านเมือง โดยอาศัยหลักการฟังเสียงข้างมาก รูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยของกรีกโบราณนี้ ปัจจุบันเรียกว่าเป็นการปกครองโดยชนหมู่มากหรือประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy)

Joseph A. Schumpeter ได้ให้ความหมายของระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า "คือระบอบที่ให้อำนาจแก่บุคคล ในอันที่จะวินิจฉัยเรื่องการเมือง โดยที่บุคคลนั้นได้เข้าแข่งขันเพื่อได้รับคะแนนเสียงจากประชาชน"² หรืออีกนัยหนึ่ง ประชาชนสามารถที่จะเลือกผู้วินิจฉัยทางการเมือง หรือทำการคัดเลือกและเปลี่ยนแปลงผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นรัฐบาลบริหารประเทศ โดยกระทำกันเป็นครั้งคราวด้วยวิธีการเลือกตั้ง สาธารณะของระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้ก็เป็นเรื่องของ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ฉบับพิศดาร : แนวทฤษฎีและประยุกต์ (พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2523) หน้า 321

² Joseph A. Schumpeter, Capitalism, Socialism and Democracy, 3rd ed. (New York : Harper Torchbooks, 1962), p.269.

ระเบียบการ (procedure) ประกอบด้วย "การเลือกตั้งอย่างเสรี การแสดงออกอย่างเสรี และการมีพรรคการเมืองอิสระ"³ ทั้งนี้เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้ เป็นประชาธิปไตยแบบทางอ้อมหรือประชาธิปไตยโดยผ่านผู้แทน (indirect democracy or representative government) ประชาชนมิได้เป็นผู้ใช้อำนาจธิปไตยปกครองประเทศโดยตรงด้วยตัวของตัวเอง หากแต่ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจธิปไตยโดยผ่านผู้แทนที่ตนเลือกตั้งมา ตามกระบวนการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ซึ่งบุคคลที่ถูกเลือกตั้งเป็นผู้แทนนี้ ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ เป็นผู้ที่มีนโยบายที่จะอำนวยความสะดวกให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับการคุ้มครองป้องกันเป็นอย่างดี และได้รับความผาสุกต่าง ๆ ตามที่พวกเขาปรารถนา⁴

การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เป็นที่พิสมัยและใฝ่หาของบรรดาประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย หลายประเทศมีที่ท่าจะประสบผลสำเร็จอย่างงดงามในระยะแรก แต่ท้ายที่สุดมักจะมีแนวโน้มเปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้นำ (guided democracy) เช่น ในฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย หรือแม้แต่อินเดีย หลายประเทศประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ในที่สุดต้องเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองเป็นสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ เช่น เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เขมร พม่า และอีกหลายประเทศในอเมริกาใต้ แอฟริกา อีกหลายประเทศที่อยู่ในภาวะสับสนและแสงหารูปแบบวิธีการ ตลอดจนกระบวนการทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับพื้นฐานความเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ความสำคัญทางการเมืองของประชาชน ประเทศที่อยู่ในภาวะเช่นนี้ในปัจจุบันมีอยู่ไม่น้อย ทั้งในอเมริกาใต้ แอฟริกา เอเชีย ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย⁵

ศูนย์วิทยพัทยาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ Roy C. Macridis and Bernard E. Brown (eds.), Comparative Politics, 3rd ed. (New York : Dorsey Press, 1965), p.147.

⁴ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การพัฒนาทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการปกครองท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร : น้าอักษรการพิมพ์, 2519), หน้า 10-12.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

ในส่วนของประเทศไทย สภานิติบัญญัติถือว่าเป็นกลไกทางการเมืองที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างหนึ่งต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยมีรัฐสภาเป็นตัวแทนของอำนาจนิติบัญญัติ ในการที่จะมีบทบาทและหน้าที่การตรวจกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และมีหน้าที่ถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารตลอดจนควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐบาลให้เป็นไปตามนโยบายที่วางไว้ และได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา⁶ องค์กกรนิติบัญญัติได้เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยได้มีการจัดตั้งสภาที่ปรึกษาราชการแผ่นดินและสภาองคมนตรี มีหน้าที่ปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินและดำเนินการปรับปรุงระบบการบริหารให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศโดยรวม⁷

รัฐสภาไทย ได้มีบทบาทอย่างจริงจังภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 แต่รัฐสภาไทยนั้นมีทั้งมาจากการเลือกตั้งและแต่งตั้ง มักจะอยู่ในตำแหน่งไม่ครบวาระ เพราะเกิดการยุบสภาหรือรัฐประหารอยู่เสมอ จึงทำให้เกิดความรู้สึกว่ารัฐสภาไทยอ่อนแอ ไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน และไม่ได้เป็นสถาบันที่ทรงพลังทางการเมืองเหมือนกับรัฐสภาในประเทศที่พัฒนาแล้ว⁸ ตัวอย่าง จากการศึกษาของ David Morell เรื่องบทบาทของสภาผู้แทนราษฎรไทยช่วง พ.ศ.2511-2514 ได้ชี้ให้เห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มีบทบาทอันแสดงถึงพลังต่อรองทางการเมือง และการที่รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ทำรัฐประหารตัวเองเพื่อยุบสภาและยกเลิกรัฐธรรมนูญนั้น สาเหตุเนื่องมาจากสภาผู้แทนราษฎร ได้แสดงบทบาททางการเมืองอันกระเทือนความมั่นคงของรัฐบาล⁹ และล่าสุดบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ในการอภิปรายไม่ไว้วางใจในกรณีการ

⁶ จรูญ สุภาพ (บรรณาธิการ), การปกครองและการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521) หน้า 160

⁷ สุจินต์ ทังสุขบุตร, จุดอ่อนระบบการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514), หน้า 27

⁸ Robert A. Packenham, "Legislatures and Political Development," in Allan Kornberg and Lloyd D. Musolf, eds., Legislatures in Developmental Perspectives (Durham : Duke University Press, 1970), p.546.

⁹ David Morell, "Thailand : Military Checkmate," Asian Survey (February 1972), pp.163-164.

ออกเอกสารสิทธิ สปก.4-01 จนเป็นเหตุให้ต้องยุบสภาและมีการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 จึงเป็นที่น่าสังเกตว่ารัฐสภาของแต่ละสมัยมีบทบาทในการตัดสินใจทางการเมืองที่แตกต่างกัน หรือมีอำนาจทางการเมืองต่างกันอย่างไร

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ทางนิติบัญญัติที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังนี้

1. หน้าที่ในการซักถามและเสนอแนะในการแถลงนโยบายของรัฐบาล
2. การออกพระราชบัญญัติ และพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ฝ่ายบริหารเสนอขึ้นมา โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี
3. การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การตั้งกระทู้ถามรัฐบาลในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศ การลงมติไม่ไว้วางใจการดำเนินงานของรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลและทั้งคณะ นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เป็นกรรมาธิการตรวจสอบ และศึกษาการทำงานของรัฐมนตรีกระทรวงต่าง ๆ ซึ่งอาจจะกระทบกับผลประโยชน์ของประชาชน เสนอให้รัฐบาลรับไปแก้ไข
4. การให้ความเห็นชอบหรือคัดค้าน การปฏิบัติงานบางอย่างของรัฐบาลหรือกฎหมาย กำหนดให้ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐบาล
5. การแก้ไขเพิ่มเติมตีความแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และการออกข้อบังคับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร¹⁰

นอกจากนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีบทบาทในฐานะที่เป็นตัวแทนของประชาชน ตามหลักการของการเป็นตัวแทน กล่าวคือ

---

¹⁰เมธา สุคนธ์รัต, "ประชาธิปไตยและหน้าที่ของผู้แทนราษฎร", (ฝ่ายวิชาการกลุ่มกิจกรรมนักศึกษา คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 66-74, สุวิมล ไตรสุวรรณ, "ระบบรัฐสภาและลักษณะของรัฐสภาไทย," รัฐสภาสาร ปีที่ 3 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2525), หน้า 93-94.

1. เป็นผู้ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเข้าใจปัญหาต่างๆของประเทศตลอดจนนโยบายของรัฐบาลและพรรคการเมือง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเมืองตามระบบพรรค สามารถเข้าใจนโยบายที่พรรคการเมืองเสนอให้เลือกและสามารถเลือกได้อิสระ เมื่ออยู่ในเงื่อนไขนี้ผู้แทนของพรรคจึงจะสามารถนับให้เป็นผู้แทนราษฎรในระบอบประชาธิปไตยได้¹¹

2. เลือกสรรบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น เลือกนายกรัฐมนตรีนและการเป็นกรรมาธิการต่าง ๆ ของรัฐสภาเพื่อทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาติและประชาชน

3. เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ทั้งประเทศจึงต้องมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของกลุ่มประชาชนที่ให้ความไว้วางใจตน

4. เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล เป็นผู้ที่นำความต้องการของประชาชนมาพิจารณาในรัฐสภา และเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีนำไปปฏิบัติ ในทางกลับกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะนำเอานโยบายและผลการดำเนินงานต่างๆ ของรัฐบาลไปเผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีทั้งบทบาทที่เป็นฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลซึ่งทำหน้าที่ด่วงคู่กัน โดยฝ่ายค้านทำหน้าที่ตรวจสอบควบคุมฝ่ายรัฐบาล แต่ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาล ต่างเป็นตัวแทนของประชาชนที่เข้ามาทำหน้าที่นิติบัญญัติเหมือนกัน¹² และการดำเนินงานของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีผลกระทบต่อระบบการเมืองรวมทั้งประชาชนที่อยู่ในระบบการเมืองเหมือนกัน เช่น การเสนอแนวความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เป็นต้น¹³ อีกทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังต้องทำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹¹ ประเสริฐ โยธีพิทักษ์, "รัฐสภากับระบอบประชาธิปไตย," วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม 2516), หน้า 7.

¹² กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในสภาผู้แทนราษฎร (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530), หน้า 201.

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24.

หน้าที่สนองความต้องการของประชาชน ทั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย เช่น การร่วมเป็นเกียรติในพิธีงานศพ งานบวช และพิธีต่างๆ ที่เป็นทางการ และไม่ใช่ว่าเป็นทางการ ที่ประชาชนในเขตเลือกตั้งของตนต้องการ

โดยสรุป บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจกล่าวได้ว่ามีอยู่ 3 ลักษณะคือ (1) บทบาทตามที่ระบุไว้ในกฎหมายหรือตามแนวความคิด อันได้แก่ บทบาทในการเสนอร่างกฎหมาย การควบคุมรัฐบาลในรูปของการซักถามการทำงานของรัฐบาล การลงมติเพื่อไม่ไว้วางใจรัฐบาล และการทำหน้าที่ฝ่ายบริหารในคณะรัฐบาล (2) หน้าที่ทางสังคมที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องกระทำเพื่อรักษาฐานะและชื่อเสียงของตนไว้ซึ่งทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องกระทำบางอย่าง เช่น การช่วยเหลือราษฎรตามที่ได้รับคำร้องขอในหลายๆ รูปแบบ รวมทั้งการเลี้ยงดู การช่วยเหลือในงานส่วนตัวและส่วนรวมของราษฎรในท้องที่ ตลอดจนการช่วยสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น และ (3) บทบาทที่ราษฎรคาดหวังในความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ทำให้เป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาเพื่อจะได้ทราบถึงบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชนในทัศนะหรือความคิดเห็นของประชาชน เมื่อพิจารณาถึงบทบาททางการเมืองของบุคคล บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ ก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือ การสร้างความคาดหวังของบุคคลอื่นให้เกิดขึ้นต่อตนเองหรือบทบาทของนักการเมืองนั้นส่วนหนึ่ง ก็พยายามที่จะสร้างความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อตนเองให้มากขึ้น อันจะส่งผลทางการเมืองต่อไป ซึ่งในประเด็นนี้นักการเมืองจะตกอยู่ในฐานะลำบาก เพราะต้องถูกทดสอบอยู่ตลอดเวลา และถูกประเมินค่าหรืออยู่ในสายตาของประชาชนอย่างใกล้ชิด บทบาทที่แสดงออกอาจถูกประเมินว่าดีหรือเลวเพียงปฏิบัติหรือไม่พึงปฏิบัติ จึงผูกพันกับความหวังในบทบาท หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแสดงบทบาทที่ตรงข้ามกับความคาดหวังของประชาชน หรือไม่เป็นไปตามที่ประชาชนคาดหวังไว้ ย่อมหมายถึงความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจหมดไปตลอดจนแปรเปลี่ยนเป็นการต่อต้าน ซึ่งการต่อต้านเหล่านี้อาจจะแสดงออกมาในระดับเบาหรือรุนแรง อย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ซึ่งผลที่ได้รับอาจออกมาทั้งในเชิงบวกหรือเชิงลบก็ได้ ด้วยเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยจะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวัง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและสามารถเข้าใจในบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังมีข้อเท็จจริงที่ว่า ผลการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมจะส่งผลกระทบต่อค่านิยม ความรู้สึก ความคาดหวังของประชาชนซึ่งจะมีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอันเป็นสิ่งที่สำคัญต่อความสำเร็จในทางการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนนั้นเป็น

คนส่วนใหญ่ที่เป็นเจ้าของประเทศ ฉะนั้นจึงควรจะได้มีการศึกษาวิจัยหรือค้นหาคำตอบของปัญหาสำคัญที่ว่า ประชาชนมีความรู้สึกคิดเห็น และมีความคาดหวังในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นอย่างไร ความคิดเห็น ความคาดหวัง ของประชาชนนั้นสอดคล้องกับหลักการหรือมีลักษณะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองของประเทศหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีความสำคัญมากในระบบการเมืองไทยในปัจจุบันเพราะเป็นกระบวนการที่สร้างความชอบธรรมและให้อำนาจแก่ผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้ที่ถูกประชาชนเลือกตั้งเข้ามาและพวกเขาเหล่านี้จะต้องบริหารประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อประชาชนจะได้สนับสนุนต่อไป ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น ถือว่าตัวแทนทางการเมืองของประชาชนก็คือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ทั้งในฐานะฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ทั้งนี้โดยมีหน้าที่และบทบาทในการเป็นผู้พิทักษ์ผลประโยชน์ให้แก่ประชาชน เมื่อผู้ใดได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ่งที่สำคัญคือ การสร้างความคาดหวังของประชาชนให้เกิดขึ้นต่อตนเอง บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งนั้นก็พยายามที่จะแสดงออกไปเพื่อที่จะตอบสนองความคาดหวังของประชาชนให้มีต่อตนเองให้มากที่สุด ทั้งนี้เพื่อที่จะสร้างความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อตนเองให้มากขึ้น อันจะส่งผลทางการเมืองต่อไป ซึ่งการทำให้ประชาชนศรัทธา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องดำเนินบทบาทที่เป็นจริงให้ตรงหรือใกล้เคียงกับบทบาทที่คาดหวังของประชาชนให้มากที่สุด

ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทัศนะของประชาชน
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในทัศนะของประชาชน
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังของประชาชน ที่มีต่อบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

สมมุติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ตั้งสมมุติฐานเพื่อการทดสอบ ดังนี้

1. ประชาชนมีทัศนคติต่อบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวัง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกันไปตามลักษณะชนชั้นทางสังคม โดยในการวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวแปรอาชีพและการศึกษา
2. ประชาชนมีความเข้าใจในบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในกฎหมาย

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

บทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่จะศึกษาผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการทำหน้าที่นิติบัญญัติ
2. บทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหารโดยกระบวนการทางการเมือง เช่น บทบาทในการตั้งกระทู้ถาม การอนุมัติงบประมาณและการอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล
3. บทบาทในการพัฒนาการเมืองการปกครอง โดยการชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มทางการเมือง การแสดงความคิดเห็น การขอความเห็นจากประชาชน การรับฟังความเห็นของประชาชน และการรายงานข่าวสาร
4. บทบาทในการบริหารประเทศ ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล
5. บทบาทที่ต้องทำหน้าที่สนองความต้องการของประชาชน ทั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมายและไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมาย
6. ในการศึกษาเรื่องความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนี้ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย หากสามารถทำการศึกษาวิจัยในขอบเขตทั่วประเทศได้ จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์มากขึ้นในแง่มหภาค แต่เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของเวลาและทรัพยากร จึงจำกัดขอบเขตในการศึกษาวิจัยเฉพาะประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2, 10 และ 11 กรุงเทพมหานคร โดยใช้การแบ่งเขตในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป เป็นหน่วยการวิเคราะห์ โดยจะใช้ประชากรจากเขตเลือกตั้งละ 200 คน รวมประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 600 คน

คำจำกัดความศัพท์สำคัญ

ในการศึกษาเรื่องนี้มีศัพท์สำคัญที่สมควรทำความเข้าใจให้ตรงกันดังต่อไปนี้ คือ
 บทบาท บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่เป็นจริง ดังนี้

บทบาท

บทบาท หมายถึง การกระทำตามสิทธิและหน้าที่ที่บุคคลพึงปฏิบัติในสังคม

บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ตามตัวบทกฎหมาย และตามสภาพความเป็นจริงทางสังคมและการเมือง ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

บทบาทที่เป็นจริง

บทบาทที่เป็นจริง หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้กระทำ หรือปฏิบัติไปจริง ในความคิดเห็นของประชาชนในเขตการเลือกตั้งที่ 2,10 และ 11 กรุงเทพมหานคร

บทบาทที่คาดหวัง

บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ควรกระทำหรือปฏิบัติ ในความคิดเห็นของประชาชนในเขตการเลือกตั้งที่ 2,10 และ 11 กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ประโยชน์ที่จะได้จากการศึกษาวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงผลการปฏิบัติงานบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตลอดจนทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวัง อันเป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะการเมืองในด้านต่างๆ และอาจอาศัยผลของการศึกษานี้เป็นแนวทางพิจารณาปรับปรุงบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

2. ผลการศึกษาที่ได้อาจอำนวยประโยชน์มากยิ่งขึ้นหากได้เปรียบเทียบกับเขตการเลือกตั้งอื่นๆ ของไทย ในอันที่จะพัฒนาระบบการปกครองของประเทศได้ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

3. ผลการศึกษาจะช่วยในการอธิบายปรากฏการณ์ และแนวโน้มทางการเมือง ตลอดจนการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยได้อย่างถูกต้องหรือใกล้เคียงความเป็นจริง

การจัดลำดับเรื่องของการวิจัย

ในการนำเสนอเนื้อหาการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งเสนอผลการวิจัยออกเป็น 5 บทด้วยกัน โดยมีเนื้อหา ดังนี้

บทที่ 1 เป็นการกล่าวถึงสภาพปัญหาและความสำคัญของการศึกษาบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำจำกัดความศัพท์สำคัญ และการจัดลำดับเรื่องของการวิจัย

บทที่ 2 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับทฤษฎีและแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของบทบาท แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวความคิดเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริง บทบาทที่คาดหวังและบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้เพื่อใช้ในการเป็นกรอบสำคัญในการศึกษาวิจัย

บทที่ 3 เป็นการกล่าวถึงสภาพทั่วไปของเขตการเลือกตั้งที่ 2,10 และ 11 กรุงเทพมหานคร เช่น ความเป็นมา สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ตลอดจนการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชนในอดีต และรวมทั้งประวัติและผลงานโดยย่อของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตการเลือกตั้งที่ 2,10 และ 11 กรุงเทพมหานคร

บทที่ 4 กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัย การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย กำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครื่องมือ และการรวบรวมข้อมูล

บทที่ 5 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาโดยแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการทดสอบสมมุติฐานที่ได้นำเสนอในบทที่ 1

บทที่ 6 เป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย รวมทั้งข้อเสนอแนะทั้งในทางวิชาการและการปฏิบัติ.